

"Türkçe Üzerine"

İçeriği Yazan: [Ufuk KESİCİ](#) [1] Zaman: Çar, 27/01/2010 - 13:03

Osmanlı? aydın?, Türkçeyi pek

sevmezdi...

Bu sevmemeyi bugünkü bakış açımızla değerlendirip Osmanlı aydınlarına kızmayalım... Böyle düşünelim:

Daha Fransız devrimi (1789) falan yok ortada. **Yani kimse "Milliyetçilik" ne bilmiyor. İnsanlar birbirine**

bağlayan tek şey din... Sosyolojik anlamda söylersem, "Ümmet Toplumu", Osmanlı toplumu. Din birliğiyle

birbirine bağlar.

Bu anlamda Osmanlı aydınlarının "milliyetçi" olması, yani henüz olmayan bir kavram adına hareket etmesi

beklenemez. Dolayısıyla da Osmanlı aydınlarından "milliyetçi", "Türkçü", "Türkçeci" olmas? beklenemez.

Koca "Hürriyet ?airimiz" Namık Kemal bile "Vatan yahut Silistre" adlı oyununda neredeyse oyunun her sahnesinde

"Biz Osmanlı De?il miyiz?" diye ba?rtır eserin kahraman? ?slam Bey'e.

Biz de ancak 1899 yılında kitabın adın? "Türkçe ?iirler" diye ba?lı?k atan Mehmet Emin Yurdakul, Türklük'ten

ve Türkçe'den söz edecektir... Döneminde ayrı?k bir ?air diye dü?ünü?üp ciddiye al?nmam??; ancak 1911 yılında

"Milli Edebiyat" dediğimiz edebiyat döneminde Türklük ve Türkçecilik ciddi şekilde bir edebiyat akımı olmuştur.

Milli Edebiyat, 1911 yılında Selanik'te yayımlandı. "Genç Kalemler" dergisinde "Yeni Lisan" diye bir "Türkçe dil

eylemi" başlatacak, bu eylem Türkçecilik eylemi olacaktır. (Ömer Seyfettin, Ali Canip Yöntem gibi yazarlar)

Bakınız, Milli edebiyatçılar bir de "Yeni Lisan" adıyla bir bildiri yayımladılar, bildirilerinde şunlar

söylemi?lerdir:

- 1.Arapça ve Farsça tamlamalar ile bunlara ait kurallar dilden at?lmal?d?r.
- 2.Arapça sözcükler Türkçe okunu?lar?na göre okunmal?d?r...
- 3.Türkçe kar??l??? olan Arapça ve Farsça sözcükler dilimizden at?lmal?d?r...
- 4.Konu?ma dilinde ?stanbul Türkçesi esas al?nmal?d?r...

Selanik'te yay?mlanan "Genç Kalemler" dergisindeki bu görü?lere ?stanbul'dan Ziya Gökalp de kat?lm??; hatta

daha ileri görü?ler öne sürmü?tür:

- 1.Osmanl?ca at?lmal?, halk edebiyat? diline dönülmelidir.
- 2.Halk?n bildi?i her sözcük Türkçe say?lmal?d?r.
- 3.Yeni bir sözcük yap?lacaksa, önce halk diline kullan?lan sözcüklere ba?vurulmal?, sonra Türkçe köklerden

Türkçe eklerle yeni sözcükler yapılmalı.

Sonradan bu görüşlere dönemin "baba edebiyatçıları" sayılan Ziya Gökalp yanında Mehmet Fuat ve Yakup Kadri

de katılınca "Türkçe Hareketi" yaygınlaştı...

Bu anlattıklarım (sayın okur "ukalalık sanmayın") "Cumhuriyet" öncesi dönemin Türkçe Dil eylemleri...

Cumhuriyet sonrası kurulan Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu, bu Türkçeleşme dil eylemine yeni bir boyut

katmış; ama katmış bu boyut günümüze dek tartışılır olmuştur...

Tartışma şuradan çıkmaktadır:

Dünyada hiçbir ülkede yaşanan bir şey yeni Cumhuriyet'te yaşanmış, Solcular TDK ve onun ürettiği sözcüklere

sahip ç?karken, Sa?c?lar nedense bu sözcüklere kar?? direnmi?lerdir.

Durum öyle bir hâle gelmi?tir ki art?k konu?ma dilinde "yan?t" sözcü?ünü kullanan "solcu" , "cevap" sözcü?ünü

kullanan "sa?c?" olmu?tur... Dünyan?n hiçbir ülkesinde görülmeyen bu "sözcükleri seçerek siyasal dü?üncenin

saptanmas?" bizde ya?anm??; i? Türkçe'nin ar?la?t?r?lmas? boyutunu a?m??, bir Sol / Sa? gösterisine

dönü?mü?tür.

"Baba" ?airimiz "Can Yücel" bile : "Ar? Dil / Türkçeyi Soktu" diye yazmak zorunda kalm??t?r.

TDK (Türk Dil Kurumu) i?i az?tm??, halk diline yerle?mi? ne denli Arapça ve Farsça sözcük varsa Türkçeden atma

gibi bir eyleme soyunmu?, bu eylem; baz? ak?ll? ve TDK yanl?s? "solcular?n" bile "Eh bu kadar da olmaz..."

demelerine varm??t?r. (Türkçeye birçok sözcük kazand?ran Nurullah Ataç, CHP'ye, yani Cumhuriyet Halk Partisi'ne

"Kamubuyrum Töz Bölemi" demeye ba?lam??t?r...)

Dilin Türkçele?mesine ne hikmetse kar?? ç?kan Sa?c?lar TDK'n?n bu tür özde?le?tirmeleriyle "dalga geçmeye"

ba?lam?? bunun sonucu TDK ile alay edercesine ?u sözcükleri uydurmu?lard?r:

"HOSTES": "Gök konuksal avrat"

"LOKANTA" : "Toplumsal otlangaç"

"OTOBÜS" : "Çok oturgaç? götürgeç" vb...

Bundan sonra (özellikle 1950'li y?llardan sonra) TDK'n?n öne sürdü?ü her sözcü?e sa?c?lar kar?? ç?km??; solcular

sözcü?ü desteklemi?tir.

Sa?c?lar?n bilimsel olarak kar?? ç?k??lar? da ilginçtir. Sa?c? dilbilimciler Türkçele?tirmi? sözcüklere Türçe'nin

yap? bilgisi (Sözcük türemesi) aç?s?ndan hep kar?? ç?km??lar; ama Arapça ve Farsça sözcüklerin halk dilinde

yap?lar?n?n bozulmas?na hiç ses ç?karmam??lard?r.

Örnek: "Gidi?at" sözcü?üne, "Ayriyeten" sözcü?üne kar?? ç?kmam??lard?. Türkçe bir sözcü?e Arapça bir ek

getirilmi?ti oysa bu sözcüklerde. Olur muydu?

Bunun yerine "d?? sat?m", "d?? al?m", "kenar mahalle" sözcüklerine kar?? ç?k?yorlard?... Oysa "Erenköy", hatta

"?ç Erenköy" sözcüklerimiz vard?... "D?? al?m" ve "d?? sat?m (id(t)halat ve ihracat)sözcü?üne "d?? m?, iç mi

al?n?yor" diye kar?? ç?k?yorlard?.

Yok yok, TDK'n?n her dedi?i de elbet do?ru de?ildi...

Bu itiraz? TDK hep "Biz öneriyoruz, halk tutar be?enir; be?enmezse kullanmaz... Bak?n biz "kelime" yerine "tilcik"

önerdik, tutmad?; ama "sözcük" tuttu... Bak?n "cevap" yerine "yan?t" önerdik tuttu... "vicdan" yerine "bulunç"

önerdik de tutmad?... ?imdi "duyunç" öneriyoruz... Belki tutar... Bak?n "irade" yerine "istem" tuttu i?te..." diye

yan?tl?yordu.

Yani TDK "Biz sözcük öneririz tutarsa be?enilirse kullan?l?r. Bunun tutan örnekleri de var tutmayan da... Sadece

tutmayanlar? konu?mak yanl??" diyordu.

Bu arada olan geli?en yeni nesile oluyor, ö?renilen her yeni sözcük yeni nesli bir önceki nesilden kopar?yordu.

Dü?ünsenize Cervantes'i (15.yy) kendi el yaz?s?yla okuyabilen bir ?spanyol okuru yerine, bir Türk okuru; b?rak?n

15.yy'?, Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "Nutuk"unu ("Söylev" oldu sonradan ad?) ATATÜRK'ün diliyle

okuyam?yordu.

Hatta daha da ötesi bir de öztürkçe sözcük ç?kartmak gerekmi?, sözde Türkçele?tirilen sözcüklerin hangi sözcükler

oldu?unu bu sözlükten anlar olmu?tu merak!? Türk okuru.
Elbet bu kadar? fazlayd? da dilbilimin içine "siyaset" kar???nca ipin ucu kaçm??t?...

Etki / tepki sonucu bir taraf direndikçe di?er taraf en olmaz (ya da sonradan olur) sözcükler üretiyor; i? dilimizdeki

Arapça/Farsça sözcüklerin "Türkçele?tirmesi" boyutunda kal?yordu.

Oysa daha büyük bir tehlike geliyordu...

Özellikle 1970'li y?llardan sonra Türkçeye "?ngilizce sald?r?s?"...

Kimse bununla ilgilenmiyordu... 1970'li ve sonras? 1980'li y?llarda ABD filmlerinin Türkçele?tirilmesinden ö?renilen

bir sözde "Dublaj Türkçe" dilimizi esir al?yordu...

Art?k "bay oldum", "çak bir be?lik", "lanet olsun" , "hey dostum çeneni kapa" , "günayd?n millet" , "çek ?u lanet

k?ç?n? sandalyemden" vb gibi söz öbekleri Türkçemizi kapl?yor; TDK hâlâ dilimizde bulunan Arapça ve Farsça

sözcükleri Türkçeletirmekle u?ra??yordu...

Solcular?m?z?n olmad??? gibi milliyetçilerimizin de bu durum pek umurlar?nda de?ildi. Arapça ve Farsça sözcükleri

Türkle?tiren TDK'ye kar?? ç?k?yorlard? da kendileri de resmen art?k "Amerikan Türkçesi" kullan?yorlard?. Bir

MHP'li arkada? "hey dostum çak" diyordu art?k... T?pk? solcular gibi...

Bu ABD filmlerinin "dublaj Türkçesi" pop müzi?imize de bula??yor, art?k pop ?ark?lar?m?z (birkaç ak?l? sanatç?

d???nda) benim "Amerikan Türkçesi" dedi?im bir Türkçeyle yaz?l?yordu...

(Nas?l, ne zaman türedikleri belli olmayan genç popçular?n ?ark? sözleri art?k Türkçe de?ildi... Amerikan

Türkçesiydi. Koca TDK susuyor, RTÜK ses ç?karm?yor. (O, TV filmlerinde sigara içenlerin sigaralar?n? kapatmakla

me?gul, pop müzikçilerimiz "bay oldum" diye ?ark? yap?yorlard?...)

K?sacas? (velhas?l m? deseydim ki?) Türk dilini sözde Arapça ve Farsçadan kurtarmakla övünen TDK, ABD

Türkçesine yenilmi?ti...

Emperyalizm, "kültür emperyalizmi" bu muydu? Hani kitaplarda okudu?umuz...

Dilden öte k?yafetlere de s?çram??t? ya bu ABD tavr?... Siz hiç ?imdi liselerde okuyan erkek ö?rencilerin

kravatlar?n? do?ru dürüst takt?klar?n? görüyor musunuz? Biz okurken, hangimiz gömlek, pantolonun d???nda,

kravat?m?z da yakan?n neredeyse yar?m metre a?a??s?nda okula girebilirdik y

Dil Bozulunca Her ?ey Bozulur muydu yoksa?

ufuk.kesici@politikadergisi.com

Yorumlar

osmanlıda türkçülük geç yapıldı.

İçeriği Yazan: osman.altmisdort Zaman: Çar, 27/01/2010 - 21:48

Osmanlı da her etnik gurup kendini ifade ederken Türkler aman biz Türküz demeyelim drsek öbürleri daaha çok der endişesiyle. Osmanlıcılık ve İslamcılık yaptılar. sonra görüldüğü sen ne yaparsan yap zaman değişince şartlar değişiyor. Kafayı dev kuşu gibi kuma sokmanın da anlamı kalmıyor. Ancak Bu Osanlının son zamnlarında iyice anlaşıldı. Tabiki geçte oldu. Biz kendimizi inkar ediyorduk ama başkaları etmiyordu. Biz de hakim unsur olarak milliyetçilik diğer uluslara göre geç çıkmasına seeebep oldu. Dide yenileşmede Arapların bize göre rakadan vurmaları sonucu Arapça sözcüklere karşı tepki gelişti. Bu tepki cumhuriyet döneminde artarak devam etti. 1975-1980 arası aşırı bir hal aldı. sağda bu hal dil konusunda da hasasiyuetn doğmasına ve yaşayan türkçe kelimeler ile sonradan Türkçeleşmiş kelimelerin korunması fikrini yaygınlaştırdı. Bu dönemdeki çatışma ortamı karşı dirençler oluşturunca her iki tarafta bu konuda aşırılığa sapmasına yol açtı. Halbuki dilde yenileşme Dünya Türklerinin kullandığı karşılıklıklar dikkate alınarak yapılsaydı . Türkçeler arası uyum bir süreç dahilinde gerçekleştirilebilirdi. Fakat daha çok uydurma yoluna gidildi. Bazı uydırmalarda biraz abuk sabuk şeyler ortaya çıkmasına yol açtı. Bu konu alay konusu olmasına yol açtı.

Osman dost'a

İçeriği Yazan: Ufuk KESİCİ Zaman: Cts, 30/01/2010 - 09:08

Dost, geçen gün Azerbaycan devleti bir karar aldı. türk filmlerine ve dizilerine "kota" getirdi. Yani belli sayıdan fazla Türk filmi veya dizisi Azerbaycan' da gösterilmeyecek.

Nedeni ne biliyor musun?

"Türk film ve dizileri bizim güzel Türkçemizi bozuyor..."

Benim yakındığım Amerikan Türkçesinden söz ediyorlar...

Ne acı değil mi? Türkçe'nin bir şivesi olan Azericeyi Türkçe'den korumak için uğraşıyorlar...

Hemen hemen aynı nedenlerle Fransızlar da ABD filmlerine kota koyarlar...

Saygımla..

Türk Filimlerini yaygınlaştırmak gerekir

İçeriği Yazan: osman.altmisdort Zaman: Salı, 02/02/2010 - 23:06

Amarikan filimnleri yaşam şeklimize , davranış kalıplarımıza kadar tesir ediyor. İyi Türkçe ile hazırlanmış Türk dizileri ve filimlerinin sayısını arttırsak ABD kaynaklı tercüme filimlerin etkisini azaltır. Hatta çevremiz olumlu etkileyebiliriz. Ne kadar kültürel, bilimsel üretim yaparsak o kadar da gelişkin dilimiz olur. Türk dilinde 1000 yıla yakın doğru durust bilimsel fikri kültürel çalışma yapılmamış olması Türk dilinin gelişkenliğini engellediği gibi yabancı sözcüklerin dile girmesini kolaylaştırmıştır. Şu iyi bilinmelidir ki Bile Kaan Yazıtları Nutuk türünde yazılırken İngilizce dili daha anasından doğmamıştı.

- [Güncel](#) [2]
- [Toplumsal](#) [3]

Kaynak URL (19/05/2024 - 12:09 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/okur-makale/turkce-uzerine>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/ufuk-kesici>

[2] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/guncel>

[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>